

Serendipitat artificial

Llorenç
Valverde

La primera vegada que vaig fer servir el mot «serendipitat» en un text català vaig donar molta de feina al Servei de Normalització Lingüística de la UIB i, sigui dit de passada, s'hi van esmerçar per esbrinar la seva correcció. Estic parlant del 1992, és a dir, de més de deu anys abans que el Consell Supervisor del Termcat normalitzés el terme.

Tanmateix, encara avui, el corrector automàtic que faig servir no l'identifica, és a dir l'assenyala com un error. Ja fa més de 250 anys des de la primera vegada que va aparèixer aquesta paraula en un text anglès, en una carta escrita per un novel·lista en la qual mostrava la forta impressió que li havia produït un conte que relata les aventures de tres princeses viatgeres que sempre estaven fent descobriments per accident i sagacitat, el títol era una cosa com ara «Les tres princeses de Serendipia». Durant dos-cents anys la paraula «serendipitat» va passar ben bé desapercebuda, però en els últims cinquanta s'ha convertit en tan habitual que ha acabat per ser incorporada a la majoria de llengües i és emprada freqüentment per a descriure aquelles troballes fetes per accident o casualitat, això sí, sempre en el decurs de la recerca d'una altra. Que el món és ple de serendipitat és una obvietat que a ben poca gent se li escapa. La llista de descobriments serendípics és extraordinàriament llarga i sorprenent: el descobriment d'Amèrica, l'aspirina, la penicil·lina, el nylon, el velcro, el teflon, la fotografia, els raigs X, les propietats calorífiques de les microones... i no acabaríem. Segur que si alceu la vista i mireu al vostre entorn hi podreu trobar areu molts més exemples de troballes serendípiques, algunes de les quals ho són en tant que el seu inventor les havia pensades per a usos i objectius molt diferents dels que ha acabat popularitzant la invenció en qüestió. Possiblement per això, l'àmbit de les tecnologies digitals hagi vingut a disputar la supremacia que fins fa poc ostentava la química en les troballes serendípiques, però això ja són figures d'un altre paner.

El passat mes de maig els responsables de Google van anunciar que entre la gamma de nous serveis que tenen previst oferir s'hi troba justament el Google Serendipity, un anunci confús, però que apunta cap a un cercador que indicaria a l'usuari el que ha d'escriure durant la seva cerca, tot això acompanyat d'altisonants afirmacions sobre la natura de la informació i la forma en què canviarà l'accés. Un anunci que no va deixar indiferent ni la blogosfera ni alguns àmbits acadèmics. I és que pocs dies després, el director del departament de periodisme de la universitat de Florida publicava un article, amb l'apocalíptic títol L'alegria amenaçada de la serendipitat, en el qual venia a defensar -si fa no fa- que les actuals tecnologies digitals deixen poc espai a les troballes accidentals, atès que permeten trobar exactament allò que un hom busca i res més. Diu que, per això mateix, fa comprar i llegir als seus alumnes els diaris de paper, perquè la manera en què han de ser consultats els fa passar per seccions que no són del seu interès i, d'aquesta forma, poden adonar-se de fets que, amb una cerca més dirigida, no veurien. Extrapola els seus arguments a les cerques a les llibreries, prèvies a la compra, amb les consegüents fullejades de llibres que no estaven entre els primers objectius; o a escoltar música a la ràdio, per comptes de fer-ho com ho fan les generacions actuals en els seus reproductors de mp3, sense deixar cap espai a músiques que no formin part de les seves seleccions prèvies. Tot plegat l'identifica com un romàtic aferrissat. Tanmateix, ha trobat respostes al seu escrit tan poc romàntiques, com la que feia un blogger, amb un apunt titulat Can we kill this meme, please?, que no vol dir el que vos heu pensat, així de cop resposta, ja que «meme» no és l'equivalent anglès de «memo» -babau, en català- tot i que podria ser-ho. No, no és això. Segons la Wikipedia, el neologisme «meme» s'aplicaria a una idea que passa d'una generació a una altra i que evoluciona, i vindria a ser l'equivalent cultural al que és un gen respecte de l'herència biològica. El «meme» del títol es referia, òbviament, a la idea que la informació en suport paper proporciona més oportunitats a les troballes casuals que les que possibilita la xarxa. Però el fet és que Internet promou de forma extraordinària els descobriments serendípics en tant que possibilita l'accés a molta més informació i en menys temps, tot i que, sigui dit de passada, una altra cosa ben diferent és que aquestes noves maneres de fer que propicia Internet no deixin de costat algunes de les formes tradicionals, tal i com es lamenta el professor de periodisme. En qualsevol cas, no seria gens sobrer recordar -com a l'article que esmentava d'entrada- l'obvietat que qualsevol troballa, casual o no, sempre ha estat feta per gent que buscava alguna cosa, és a dir que la funció de trobar era consubstancial a la de buscar. I també que calia tenir la suficient destresa -la sagacitat de les princeses- per identificar la troballa quan la tens davant. Ho dic, sobretot, per evitar la resposta fàcil i equivocada que si, tanmateix, tot s'acaba trobant per casualitat, doncs no cal fer res més que seure i esperar.

Llorenç Valverde. Catedràtic de la UIB.
dmilvg0@ps.uib.es

Adreça: www.diaridebalears.com/segona.shtml?2823+6+162819